

ผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP

Administrators and Risk Management of Private English Program Schools

ศิริพร แสนรัตน์*, วิภาภรณ์ ภูวัฒน์กุล**, ศักดิ์ชัย นิรันธาวี*** และโกศล มีคุณ****

Siriporn Saenrat, Vipaporn Poovatanakul, Sakchai Nirunthawee, and Kosol Meekun

Received: March 5, 2021 Revised: May 1, 2021 Accepted: May 17, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP ดำเนินการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวข้อง รวมถึงบทความที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ในประเด็นต่อไปนี้ หลักการบริหารความเสี่ยง ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารความเสี่ยง กระบวนการบริหารความเสี่ยง ประเภทของความเสี่ยง ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง และการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา จากการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP คือ การดำเนินกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กร โดยควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่อาจทำให้องค์กรเกิดความเสียหายได้ และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยง คือ ต้องเป็นผู้นำในการบริหารความเสี่ยงในองค์กร และต้องสร้างความเข้าใจให้คนในองค์กรตระหนักถึงภัยวิกฤติความเสี่ยง ที่ทุกคนต้องทำเป็นประจำและทำต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ผลักดันให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการความเสี่ยงเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร กำกับดูแลติดตามการปฏิบัติงานด้านความเสี่ยงให้เหมาะสมและครอบคลุมในทุกมิติของการบริหารความเสี่ยง

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, ผู้บริหาร, โรงเรียนเอกชน EP

* นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

*** รองศาสตราจารย์, หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

**** รองศาสตราจารย์, หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

Abstract

The objective of this article was to study administrators and risk management of EP private schools, operation studies, conceptual, and related research including relevant articles from various sources in the following points Risk management, benefits of risk management, roles and duties of risk management administrators, risk management process, types of risk management, success factors of risk management and School risk management. The article concluded that administrators and risk management of EP private schools were the conducting of risk management activities performed by committee, administrators, and all personnel in the organization. To control various operational activities in order to decrease the causes from opportunities that may cause damage to the organization and ability to manage the risk level which the organization accepts. The roles and duties of the risk management administrators were to be the leaders in the direction of risk management in the organization and created understanding for people in the organization to be aware of risk crisis which everyone must do it regularly and continuously in a systematic way and push for the formulation of risk action plans to achieve the strategies and objectives of the organization, supervise and follow the risk performance to be appropriate and cover all the aspects of risk management.

Keywords: Risk Management, Administrators, Private English Program Schools

บทนำ

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานาน โดยกำหนดนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษด้วยโครงการพิเศษด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561, หน้า 88) และอนุญาตให้โรงเรียนที่มีความพร้อมสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาษาอังกฤษ เป็นโครงการที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า English Program เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 10) สำหรับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษนั้นจะต้องจัดในระบบของความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล โดยมุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย การสอนทุกวิชาให้สอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษ ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของประเทศไทย วัฒนธรรมไทย และกฎหมายไทย ให้สอนเป็นภาษาไทย การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าธรรมเนียมอื่นในสถานศึกษาเอกชน ให้หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด ในอัตราที่เหมาะสม จัดให้มีการประสานงานด้านเนื้อหาหลักสูตรระหว่างครูชาวต่างประเทศ และในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาต้องมีครูชาวไทยผู้สอนร่วม (Co-Teachers) ทุกชั่วโมง จำนวนนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ไม่เกินห้องละ 25 คน และระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลาย ไม่เกินห้องละ 30 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 4)

ปัจจุบันการบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรควรต้องดำเนินการ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยง คือ การพัฒนาองค์กรให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน ภายนอก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุผลตามเป้าหมาย นั่นคือ มีการคิดและคาดการณ์ไว้อย่างรอบด้านเป็นการป้องกันไว้ก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น รวมทั้งการคิดไว้ล่วงหน้าในสถานการณ์ที่อาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ดังนั้น ในองค์กรจึงต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน การแข่งขันสูงที่สูงขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ด้านเงินทุนและทรัพยากรอาจทำให้ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ล้วนมีผลมาจากประสิทธิภาพของการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถที่จะคาดการณ์ถึงแนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตผลขององค์กร เพื่อให้สามารถเตรียมรับมือกับปัญหาที่ถือเป็นความเสี่ยงต่อความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในอนาคต (สุมนา เสือเอก, 2560, หน้า 5)

ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยจะช่วยให้การบริหารงานและการตัดสินใจด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการสูญเสียและโอกาสที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่องค์กรได้ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจจะศึกษาประเด็นผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการ

บริหารความเสี่ยงในโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ในกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยง คือ โอกาสที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ ถ้าจะควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงนั้นให้ลดลง ควรต้องมีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ตามแผนงานการบริหารความเสี่ยง จะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการจัดการความเสี่ยงได้ มีผลให้โครงการต่างๆ บรรลุเป้าหมายหรือตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ชัยณรงค์ ชันฉนิก, 2554) โดยที่การบริหารความเสี่ยงนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกองค์กรทุกขนาด การบริหารความเสี่ยงขององค์กรนั้นเป็นวัฒนธรรม ความรู้ ความสามารถ และแนวปฏิบัติที่องค์กรบูรณาการเข้ากับการกำหนดกลยุทธ์และประยุกต์ในการดำเนินการตามกลยุทธ์นั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างคุณค่า รักษาคุณค่าและทำให้คุณค่าเกิดขึ้นจริง การบริหารความเสี่ยงขององค์กรจะครอบคลุมถึงการกำหนดกลยุทธ์ การกำกับดูแล การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสีย และการวัดผลการปฏิบัติงาน (สภานิติบัญญัติในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) สอดคล้องกับกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ และคณะ (2557); วิทยา อินทร์สอน และคณะ (2561); อุทัยวรรณ จรุงวิภู (2562) กล่าวถึง การบริหารความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนในองค์กร เพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ และดำเนินงานโดยกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ได้รับการออกแบบ เพื่อให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อองค์กร และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ เพื่อให้ได้รับความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ นอกจากนั้น จิรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยง คือ การบริหารปัจจัยเสี่ยง โดยมีหลักการคือ ลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่อาจทำให้องค์กรเกิดความเสียหาย เพื่อให้ขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารความเสี่ยง (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556) มีดังนี้

1. ฝ่ายบริหารสามารถนำระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงาน ได้แก่ การวางแผนการดำเนินการ และการติดตามผล เนื่องจากผู้บริหารแต่ละคนก็มีระดับของการยอมรับต่อความเสี่ยงได้มากน้อยต่างกัน การบริหารความเสี่ยงที่ดีจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถเลือกทิศทางหรือการเคลื่อนไหวทางกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงอันเป็นที่ยอมรับได้
2. การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการควบคุมภายในทำให้องค์กรเกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานภายในองค์กรจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่แฝงอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานประจำวันตามปกติ

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงควรต้องได้รับการสนับสนุนและมีส่วนร่วมโดยทุกคนในองค์กร เพื่อความสำเร็จของเป้าประสงค์ พันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร ดังนั้น ในการขับเคลื่อนการบริหารความเสี่ยงดังกล่าวจึงต้องมีผู้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารความเสี่ยง ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ และหัวหน้าแผนงาน เป็นต้น ในที่นี้กำหนดให้ผู้บริหารความเสี่ยงประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่ม 8 สารการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยง ดังนี้

ศิลาพร ศรีจันทเพช (2555) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารความเสี่ยง ต้องเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางการบริหารความเสี่ยงให้กับองค์กร กำหนดกลยุทธ์ นโยบายและวัตถุประสงค์ระดับองค์กร การวางแผนระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้และวัฒนธรรมองค์กร การปฏิบัติของผู้บริหารต้องคำนึงถึงโครงสร้างองค์กรและการสื่อสารในองค์กร นอกจากนี้ผู้บริหารมีหน้าที่พบปะหรือจัดการประชุมกับหัวหน้าฝ่ายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะฝ่ายที่สำคัญ เช่น การตลาด การผลิต การเงิน ทรัพยากรบุคคล เป็นต้น

องค์กรพิพิธภัณฑศึกษาแห่งชาติ (อพพช.) (2561) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการองค์กรพิพิธภัณฑศึกษาแห่งชาติว่า ต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร กำกับดูแลให้มีการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมและครอบคลุมในทุกด้าน รวมทั้งต้องมีความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อร้ายแรงต่อองค์กร และควรทำให้มั่นใจว่ามีการดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อจัดการความเสี่ยงนั้นๆ

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบและมีหน้าที่ผลักดันให้บรรลุกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ของกิจการ ควรมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ควบคุมดูแลการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ใช้ประโยชน์จากเครื่องมือด้านระบบสารสนเทศและเฝ้าติดตามผลการปฏิบัติงาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยง คือ ต้องเป็นผู้นำในการบริหารความเสี่ยงในองค์กร และต้องสร้างความเข้าใจให้คนในองค์กรตระหนักถึงภัยวิกฤติความเสี่ยงที่ทุกคนต้องทำเป็นประจำและทำต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ควรผลักดันให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการความเสี่ยงเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร รวมทั้งการกำกับดูแลติดตามผลการปฏิบัติงานความเสี่ยงให้มีการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมและครอบคลุมในทุกด้าน ด้วยเหตุนี้บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยงจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนเอกชน EP เพื่อให้โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ตามศักยภาพเป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของรัฐให้การศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาชาติ ในการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคมไทย สามารถยกระดับความรู้ความสามารถของคนไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลเพื่อประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียต่อไป

กระบวนการบริหารความเสี่ยง

กระบวนการบริหารความเสี่ยงของ สุมนา เสือเอก (2560) แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการบริหารความเสี่ยง (Risk Management Planning) ได้แก่ การตัดสินใจว่าจะวางแผนการบริหาร กำหนดโครงการสำหรับการจัดการความเสี่ยง โดยการทบทวนขอบเขตของโครงการ วางแผนการบริหารโครงการ ปักจ้ยสิ่งแวดล้อมขององค์กรและทรัพยากรองค์กร ซึ่งบุคลากรสามารถอธิบายและวิเคราะห์ความเสี่ยงในแต่ละโครงการได้ เพื่อให้ได้แผนการจัดการความเสี่ยง

2. การจำแนกความเสี่ยง (Risk Identification) ได้แก่ การที่บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจำแนกความเสี่ยง สามารถกำหนดสาเหตุที่มีต่อผลกระทบต่อโครงการ ข้อมูล เอกสาร สำหรับการจัดการความเสี่ยงได้จัดจำแนกเรียงลำดับความสำคัญของความเสี่ยงเบื้องต้นได้

3. การวิเคราะห์คุณภาพความเสี่ยง (Qualitative Risk Analysis) ได้แก่ การจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง ซึ่งขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นและผลกระทบที่เกิดขึ้นภายหลังการจำแนกความเสี่ยงแล้วที่มีความเสี่ยงสามารถใช้เครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ในการจัดลำดับความเสี่ยงและการจัดการข้อมูลความเสี่ยงให้ทันสมัย ผลผลิตหลักในขั้นตอนนี้ คือ การ Update ข้อมูลความเสี่ยงให้ทันต่อเวลาเสมอ

4. การวิเคราะห์ปริมาณความเสี่ยง (Quantitative Risk Analysis) ได้แก่ การประเมินค่าผลกระทบของความเสี่ยงตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โครงการ ออกมาเป็นจำนวนหรือตัวเลข ผลผลิตหลักของกระบวนการ คือ การ Update ข้อมูลความเสี่ยงให้ทันต่อเวลาและสถานการณ์

5. การวางแผนเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับความเสี่ยง (Risk Response Planning) ได้แก่ การนำขั้นตอนมาใช้เพื่อเป็นการสร้างโอกาสความสำเร็จ และเป็นการลดภาวะคุกคามที่จะพบจากเป้าหมายโครงการ

6. การควบคุมและการติดตามความเสี่ยง (Risk Monitoring and Control) ได้แก่ การจำแนกการติดตามความเสี่ยงและความเสี่ยงที่เหลืออยู่ การจำแนกความเสี่ยงใหม่ การจัดแยกแผนการเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง และการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงที่ให้ตลอดโครงการ ผลผลิตหลักของกระบวนการนี้ คือ การให้คำแนะนำ การใช้การรับรองและการป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้น ความต้องการการเปลี่ยนแปลงและ Update ข้อมูลความเสี่ยงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตลอดจนการวางแผนการบริหารโครงการและกระบวนการจัดการทรัพยากรของโครงการในการบริหารความเสี่ยง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเอกชน EP ประกอบด้วย 6 กระบวนการหลักๆ ได้แก่ การวางแผนการบริหารความเสี่ยง การจำแนกความเสี่ยง การวิเคราะห์คุณภาพความเสี่ยง การวิเคราะห์ปริมาณความเสี่ยง การวางแผนเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับความเสี่ยง และการควบคุมและการติดตามความเสี่ยง

ประเภทของความเสี่ยง

ความเสี่ยงมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับสภาพองค์กรนั้นๆ ว่ามีวัตถุประสงค์ เป้าหมายใดมีปัจจัยเสี่ยงอะไรบ้างที่จะมากระทบต่อองค์กร ซึ่งในการจัดประเภทความเสี่ยงนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบได้เรียนรู้ถึงพื้นฐานโดยทั่วไปของความเสี่ยงลักษณะต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปค้นหาความเสี่ยงต่างๆ ออกมาให้พบว่า

ตนเอง มีความเสี่ยงอะไรบ้าง มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้วางมาตรการการควบคุมความเสี่ยงนั้นต่อไป ซึ่งประเภทของความเสี่ยงแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (ปราโมทย์ เอมมา, 2559) ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: S) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงานที่นำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะขององค์กร

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: O) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศบุคลากรในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: F) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนงบประมาณ ถูกตัดงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดสรรไม่เพียงพอ

4. ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk: C) หรือ (Event Risk) คือความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประเภทของความเสี่ยงของโรงเรียนเอกชน EP ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานคือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุกๆ ขั้นตอน ความเสี่ยงด้านการเงินคือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณ ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้หรือกฎหมายที่มีอยู่

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง

ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง ควรประกอบไปด้วยปัจจัยในด้าน (เมธา สุวรรณสาร, 2552; จิรพร สุเมธีประสิทธิ์ และคณะ, 2556) ต่อไปนี้

ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจความสำคัญ เห็นคุณค่าของการบริหารความเสี่ยงในองค์กร มิฉะนั้นแล้วการบริหารความเสี่ยงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ การบริหารความเสี่ยงต้องเริ่มต้นจากการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้นำสูงสุดขององค์กร ต้องการให้ระบบนี้เกิดขึ้น โดยกำหนดนโยบายให้มีการปฏิบัติ รวมถึงการกำหนดให้ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงในการตัดสินใจ และบริหารงาน เป็นต้น

ด้านความเข้าใจความหมายความเสี่ยงตรงกัน การใช้คำนิยามเกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงแบบเดียวกัน จะทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย กระบวนการ เพื่อใช้ในการบ่งชี้และประเมินความเสี่ยง และกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม การจัดทำกรอบและนโยบายการบริหาร

ความเสี่ยงที่มีความชัดเจน จะทำให้ผู้บริหารและพนักงานทุกคนใช้ภาษาความเสี่ยงในแนวทางเดียวกันและมีจุดหมายร่วมกันในการบริหารความเสี่ยง

ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การที่โรงเรียนเอกชน EP จะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงได้นั้น ต้องมีการกำหนดรูปแบบการบริหารความเสี่ยงขึ้น และเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารในทุกกระดับ ที่ต้องนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาปฏิบัติให้ได้อย่างทั่วถึง ทั้งองค์กร และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการชี้แจงการนำเอากระบวนการบริหารความเสี่ยงมาปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการปรับวัฒนธรรมการบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้เข้ากับทุกระดับขององค์กร และต้องให้ผู้บริหารและพนักงานทุกคนได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและผลขององค์กร และแต่ละบุคคลจะได้รับ การเปลี่ยนแปลงนั้น องค์กรประกอบที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ กำหนดความคาดหวังที่เป็นไปในทางปฏิบัติตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ กำหนดระยะเวลาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงและสื่อให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ กำหนดลักษณะและระดับของความพยายามที่ต้องการ ดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่ามีการสื่อสารไปยังทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ระบุปัญหา อุปสรรคที่ต้องดำเนินการแก้ไขตั้งแต่เริ่มแรก

ด้านการสื่อสารที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องมั่นใจได้ว่า ผู้บริหารได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ถูกต้องและทันเวลา ผู้บริหารสามารถจัดการกับความเสี่ยงตามลำดับความสำคัญหรือตามการเปลี่ยนแปลงหรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นใหม่ได้ทันเวลาที่ มีการติดตามแผนการจัดการ ความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการบริหารองค์กร และจัดการความเสี่ยงต่างๆ เพื่อให้องค์กรมีโอกาสในการบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด การสื่อสารเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง และวิธีปฏิบัติมีความสำคัญอย่างมากเพราะการสื่อสารจะเน้นให้เห็นถึงการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับกลยุทธ์องค์กร การชี้แจงทำความเข้าใจต่อพนักงานทุกคนถึงความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลต่อกระบวนการบริหารความเสี่ยง จะช่วยให้เกิดการยอมรับในกระบวนการ และนำมาซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาการบริหารความเสี่ยง โดยควรได้รับการสนับสนุนทั้งทางวาจาและในทางปฏิบัติจากกรรมการผู้จัดการและผู้บริหารระดับสูงขององค์กร

ด้านการวัดผลการบริหารความเสี่ยงควบคู่กับกระบวนการด้านบุคลากร เป็นการวัดความเสี่ยงในรูปแบบของผลกระทบและโอกาสที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารสามารถประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้น และดำเนินการให้กระบวนการทั้งหมดเกิดความสอดคล้องกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นการลดความแตกต่างระหว่างความเสี่ยงที่เกิดขึ้นและความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับ การวัดความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงโดยอาศัยดัชนีวัดผลการดำเนินงานซึ่งอาจกำหนดเป็นระดับองค์กร ฝ่ายงานหรือของแต่ละบุคคล การใช้ดัชนีวัดผลการดำเนินงานนี้อาจปฏิบัติร่วมกับกระบวนการด้านทรัพยากรบุคคล

ด้านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ได้แก่ กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานทุกคนในสถานศึกษา ควรต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจกรอบการบริหารความเสี่ยง และ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในการจัดการความเสี่ยงเพื่อบรรลุความสำเร็จขององค์กร การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับ ความเสี่ยง การฝึกอบรมควรต้องคำนึงถึงความแตกต่าง ระดับความรับผิดชอบในการบริหารความเสี่ยง ความรู้

เกี่ยวกับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงที่มีอยู่แล้ว สนับสนุนกระบวนการบริหารความเสี่ยง กรอบการบริหารความเสี่ยง การวัดระดับการจัดการความเสี่ยงที่บุคคลรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

ด้านการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง เป็นปัจจัยสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยง ต้องมีการกำหนดวิธีการติดตามการบริหารความเสี่ยงเหมาะสม ในประเด็นการรายงาน การสอบทานขั้นตอนตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ความชัดเจนและสม่ำเสมอของการมีส่วนร่วม ความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง บทบาทของผู้นำในการสนับสนุนและติดตามการบริหารความเสี่ยง และการประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเอกชน EP ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ด้านความเข้าใจความหมายความเสี่ยงตรงกัน ด้านกระบวนการบริหารความเสี่ยงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การที่โรงเรียนเอกชน EP จะประสบความสำเร็จ ต้องมีการกำหนดการบริหารความเสี่ยง ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง ด้านการสื่อสารที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ ด้านการวัดผลการบริหารความเสี่ยงควบคู่กับกระบวนการด้านบุคลากร ด้านการอบรม ความรู้ ความรับผิดชอบการบริหารความเสี่ยง กรรมการผู้บริหาร และพนักงานทุกคนในองค์กร และด้านการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนสุดท้ายของปัจจัยของการบริหารความเสี่ยงคือ การกำหนดวิธีที่เหมาะสมในการติดตามการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา ประกอบด้วยการจัดการความเสี่ยง 9 ด้าน (พรพรรณ งามโรจน์ และสำเริง อ่อนสัมพันธ์, 2562) ต่อไปนี้

1) การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน ควรบริหารจัดการงบประมาณตามระเบียบและหลักเกณฑ์อย่างเหมาะสมและควรหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงโดยยึดหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้

2) การจัดการความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ควรติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีทิศทาง

3) การจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ ควรจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์/พันธกิจและดำเนินการตามแผนกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์

4) การจัดการความเสี่ยงด้านกฎระเบียบข้อบังคับ ควรปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการพัฒนาระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประหยัด โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

5) การจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี/การสื่อสาร ควรกำกับติดตามและตรวจสอบการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมติดตั้งระบบความปลอดภัยของข้อมูล

6) การจัดการความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ ควรจัดระบบความปลอดภัยในการทำงานให้ความสำคัญกับครูและบุคลากร เพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

7) การจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริต ควรจัดนิติกรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอบรมให้ความรู้ และจัดระบบการเฝ้าระวังการปลอมแปลงเอกสาร สร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่ครูและบุคลากร

8) การจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคง/ความมีเสถียรภาพทางการศึกษา ควรสร้างความเชื่อมั่นชื่อเสียงของสถานศึกษา การสอนของครูและการรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

9) การจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดระบบควบคุมดูแลความปลอดภัยในอาคาร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน EP ประกอบด้วย การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน การจัดการความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน การจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ การจัดการความเสี่ยงด้านกฎระเบียบข้อบังคับ การจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี/การสื่อสาร การจัดการความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริต การจัดการความเสี่ยงด้านความมั่นคง/ความมีเสถียรภาพทางการศึกษา และการจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม

บทสรุป

ผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP คือ การที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงที่ปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในองค์กร โดยควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่อาจทำให้องค์กรเกิดความเสียหายได้ และสามารถจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับ โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารความเสี่ยง คือ ต้องเป็นผู้นำในการทิศทางการบริหารความเสี่ยงในองค์กรและต้องสร้างความเข้าใจให้คนในองค์กรตระหนักถึงภัยวิกฤติความเสี่ยงที่ทุกคนต้องทำเป็นประจำและทำต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ผลักดันให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการความเสี่ยงเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์และวัตถุประสงค์ขององค์กร กำกับดูแลติดตามการปฏิบัติงานด้านความเสี่ยงให้เหมาะสมและครอบคลุมในทุกมิติของการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP ที่ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน EP ควรดำเนินการเร่งด่วน มี 4 ประเภท ได้แก่ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk: S) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: O) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: F) และความเสี่ยงด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk: C)

ปัจจัยความสำเร็จของผู้บริหารกับการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนเอกชน EP ประกอบด้วย นโยบายกลยุทธ์ขององค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง ความรู้ความสามารถของบุคลากร การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ การวัดผลการบริหารความเสี่ยง การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แนวทางการดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **คู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามความเข้มข้น 3 ระดับสู่สากล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ, ณัฐชัย สิริธนาธานี, และภคสิริภาณูจน์ สิริธนาธานี. (2557). **การจัดการความเสี่ยงและตราสารอนุพันธ์**. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, มัทธนา พิพิธนาวรัตน์, และกิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2556). **การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- ชัยณรงค์ ชันผณี. (2554). **การบริหารความเสี่ยงขององค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. สืบค้น กันยายน 22, 2563, จาก <http://kmscpcru.wordpress.com/author/kmscpcru/>.
- ปราโมทย์ เอมมา. (2559). **การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนสรวงสุทธาวาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรพรรณ งามโรจน์, และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2562). **แนวทางการจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 715-728.**
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2556). **คู่มือการบริหารความเสี่ยง พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เมธา สุวรรณสาร. (2552). **ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยง**. สืบค้น มกราคม 11, 2564, จาก www.itgethailand.wordpress.com/tag/ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ/.
- วิทยา อินทร์สอน, ปัทมาพร ท่อชู, และสุรพงษ์ บางพาน. (2561). **ข่าวสารเพื่อการปรับตัวก้าวทันเทคโนโลยีอุตสาหกรรม**. สืบค้น มกราคม 14, 2563, จาก www.thailandindustry.com/onlinemag/view2.
- ศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2555). **การบริหารความเสี่ยงกับการกำกับดูแลกิจการ. วารสารบริหารธุรกิจ, 35(135), 1-3.**
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). **การบริหารความเสี่ยงขององค์กรบูรณาการร่วมกับกลยุทธ์และผลการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ.
- สุนนา เสือเอก. (2560). **รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561) **รายงานการศึกษาไทย พ.ศ.2561 (Education in Thailand 2018)**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

องค์กรพิพิธภัณฑศึกษาแห่งชาติ (อพวช.). (2561). รายงานประจำปี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: องค์กรพิพิธภัณฑศึกษาแห่งชาติ.

อุทัยวรรณ จรุงวิภู. (2562). การบริหารความเสี่ยงสำหรับบุคคล. สืบค้น กุมภาพันธ์ 23, 2563, จาก www.oic.or.th/sites/default/files/comtent/85938/bth6.pdf.